

บทที่ 4

บทวิเคราะห์และอภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การยอมรับบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรีสีชอในหมู่บ้านสีชอแม่แตง ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ นี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมจากการลงพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก โดยอาศัยแหล่งข้อมูลเอกสารจาก หนังสือ ผลงานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับสีชอ แล้วนำมาประมวลเรียบเรียงนำเสนอในบทที่ 1, 2 และ 3

4.2 การเก็บรวบรวมโดยวิธีการสัมภาษณ์

ในบทที่ 4 นี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ตรงกับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการศึกษาและนำทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วย ผู้นำสตรี ผู้นำชายระดับต่าง ๆ ผู้อาวุโสจาก สายตระกูลต่าง ๆ สมาชิกในชุมชน และเยาวชนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาและมีสถานภาพการทำงาน รวมกลุ่มตัวอย่างวิจัยจำนวน 50 คน

สำหรับแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งได้จัดทำขึ้นให้ครอบคลุมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมไปถึงแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ซึ่งได้จัดทำขึ้น 2 ชุด เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละกลุ่ม โดยชุดแรก เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำสตรีในหมู่บ้านสีชอแม่แตง ชุดที่สองเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับสมาชิกในหมู่บ้านสีชอแม่แตง แต่เนื้อหาของคำถามยังคงอยู่ในกรอบเดียวกัน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้ (ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ได้แสดงไว้แล้วในภาคผนวก ข และภาคผนวก ค) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนของผู้นำสตรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนามาบทบาททางการเมืองของสตรีสีชอในชุมชน

4.3 อภิปรายผลการวิจัย

เพื่อให้มองเห็นสาระสำคัญและเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อประเด็นการศึกษาในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และจากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมจากการลงสำรวจพื้นที่เข้าไว้ด้วย เพื่อเสริมให้เห็นถึงข้อเท็จจริงชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผู้นำสตรี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกในหมู่บ้านลิซอแม่แต

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผู้นำสตรี

1) คุณมยุรา เล่าขี้ป่า

คุณมยุรา เล่าขี้ป่า หรือ อะหมี่มะ เล่าขี้ป่า อายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วุฒิ ม.3) จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเวียงแหง นับถือศาสนาผี ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก มีรายได้ประมาณปีละ 20,000 บาทต่อปีจากการปลูกข้าวโพดและการเลี้ยงไก่ และสุกร ถือสิทธิครอบครองที่ดินทำกินจำนวน 30 ไร่ ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลิซอแม่แตมาเป็นระยะเวลาประมาณ 11 ปี มีคู่สมรสชื่อ นายกระรอก เล่าขี้ป่า อายุ 36 ปี ไม่จบการศึกษา ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเช่นกัน

ตำแหน่งการทำงานในชุมชนของคุณมยุรา เล่าขี้ป่า มีดังนี้คือ

- เป็นกรรมการหมู่บ้านในตำแหน่งรองหัวหน้าหมวด 1 ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลสมาชิกในหมู่บ้านโดยเฉพาะจำนวน 10 หลังคาเรือน รวมทั้งดูแลความสงบเรียบร้อยและความเป็นอยู่ของสมาชิกในหมู่บ้านในทุก ๆ ด้าน ซึ่งได้ทำงานในตำแหน่งนี้มาเป็นระยะเวลาประมาณ 5 ปีเศษ

- ทำหน้าที่เลขานุการของกลุ่มแม่บ้านลิซอแม่แต โดยมีหน้าที่จัดรายงานการบันทึกการประชุมและดำเนินการประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งได้ทำงานในตำแหน่งนี้มาเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี

- เป็นอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลชาวบ้านในด้านสาธารณสุขขั้นมูลฐาน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะยากจนและการศึกษาดำ ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ หน้าที่หลักจึงเป็นการบริการและอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้าน ในด้านการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารแก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลเรื่องบัตรประจำตัวผู้พลานามัย ซึ่งในอดีตดำเนินการเรื่องบัตรสงเคราะห์ และบัตรผู้สูงอายุ และเป็นผู้ประสานงานตลอดมาจนกระทั่งในปัจจุบันรับหน้าที่ดำเนินการด้านบัตรทองฟรี และบัตรทอง 30 บาท ดังนั้นการจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ จึงต้องทำงานอย่างเร่งด่วนและรวดเร็ว ตรงกับวันเวลาที่ได้นัดหมาย เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า การประกาศให้ชาว

บ้านรับรู้ ด้วยวิธีการประกาศเสียงตามสายให้ชาวบ้านฟัง เมื่อชาวบ้านมีปัญหาหรือข้อสงสัยในการเตรียมเอกสารหรืออื่น ๆ ให้สอบถามผู้รับผิดชอบ ซึ่งก็คือ คุณมยุรา เล่าขี้ปลา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้มาเป็นระยะเวลา 8 ปีแล้ว

นอกจากนี้ การพิจารณาบุคคลเพื่อทำบัตรทองฟรี สำหรับผู้ที่ยากจนยังขึ้นอยู่กับพิจารณาของคุณมยุรา เล่าขี้ปลา ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการคัดเลือกได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธาน อสม. และประธานประชาคมหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์คุณมยุรา เล่าขี้ปลา ถึงสาเหตุที่เข้ามาทำงานเพื่อชุมชน เนื่องจากในเบื้องต้นนั้นได้รับการชักชวนจากผู้นำหมู่บ้าน เพราะตนเองเป็นผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่าคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน และอยากเห็นหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเจริญและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และคิดว่าตนเองมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง จึงตั้งใจปฏิบัติงานและเต็มใจที่จะเสียสละเวลาส่วนตัว เพราะการบริการชาวบ้านนั้นไม่ได้มีกำหนดเวลาที่แน่นอน ทำทุกวัน และต้องมีความพร้อมตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง เพราะบางทีชาวบ้านป่วยหนัก ไม่สบาย ก็ต้องไปเป็นล่าม เพราะชาวบ้านที่หมู่บ้านแม่แต่นี้ยังพูดและฟังภาษาไทยไม่ค่อยได้ อีกทั้งหน้าที่ในการดูแลเรื่องบัตรประกันสุขภาพ ทั้งบัตรทอง 30 บาท และบัตรทองฟรี จึงต้องเป็นตัวแทนของชาวบ้านในการทำหน้าที่ติดต่อเรื่องเอกสารให้เรียบร้อยอีกด้วย ส่วนแรงจูงใจอีกประการหนึ่งคือ ความเห็นใจชาวบ้าน เพราะชาวบ้านที่หมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย และมีระดับการศึกษาต่ำ

ส่วนผลงานหรือโครงการที่เป็นความคิดริเริ่มของคุณมยุราเอง คือโครงการจัดตั้งกลุ่มผู้ดูแลอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเพื่อใช้ในงานกิจกรรมของหมู่บ้าน เพื่อเป็นการบริการชุมชนในการจัดงานและทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. เมืองแหงในการจัดซื้ออุปกรณ์ซึ่งได้แก่ เตาดขนาดใหญ่ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ถ้วยแก้ว จาน ชาม ช้อน กระจดน้ำ โต๊ะเก้าอี้ เป็นต้น ซึ่งทำให้การจัดงานในหมู่บ้านทั้งส่วนรวมและส่วนตัว งานประเพณีหรือการต้อนรับข้าราชการของรัฐที่เข้ามาในหมู่บ้านแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อยมากขึ้น

สำหรับบทบาททางการเมืองของคุณมยุรา เล่าขี้ปลา ได้แก่

- ในการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการหมู่บ้านจะให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง วิธีการลงคะแนนเสียง วิธีการกาบาทที่ถูกต้อง ชาวบ้านบางคนใช้สิทธิไม่เป็นจึงต้องอธิบายและสอนให้เข้าใจ รวมทั้งชักชวนชาวบ้านไปฟังการปราศรัยหาเสียงที่จัดขึ้น เช่น การจัดเวทีปราศรัยในสมัยการเลือกตั้งของผู้สมัครตำแหน่ง ส.ส. อาทิเช่น คุณจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์ เป็นต้น

- ส่วนบทบาทในการช่วยโฆษณาหาเสียงให้กับผู้สมัครนั้นจะแนะนำผู้สมัครที่มีนโยบายน่าสนใจ มีพรรคการเมืองใหญ่ให้การสนับสนุน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วตนเองจะสนับสนุนผู้สมัครที่ไม่โดนดูถูกว่าเขา จึงแนะนำผู้สมัครที่ตนเห็นว่าน่าจะเชื่อถือได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม (มีบทบาทในการชักนำ) แต่ก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกในหมู่บ้านว่าจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใด

- และในการเลือกตั้งประธานองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งที่ผ่านมา ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 คุณมยุรา เล่าว่า ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งในหมู่บ้านมีผู้แข่งขันลงสมัครทั้งหมด จำนวน 4 คน และคุณมยุรา เล่าว่า เป็นเพียงผู้หญิงคนเดียวในจำนวนนั้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่แพ้การเลือกตั้ง เนื่องจากการแข่งขันกับผู้สมัครเก่าที่ดำรงตำแหน่งมาแล้ว 1 สมัย นั่นคือ คุณจิรศักดิ์ วงศ์รัตนมัจฉา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีผลงานในการพัฒนาหมู่บ้านมาตลอดระยะเวลาหลายปี สามารถยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านลือชอแม่แตงจากเดิมที่ยากจนมาก แต่ด้วยการลองผิดลองถูกของสมาชิก อบต. เก่าผู้นี้ทำให้อาชีพการเกษตรในหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นและเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การเกษตร สามารถหาตลาดมารับผลผลิตในทุกฤดูกาล และเป็นผู้นำที่ชาวบ้านให้การยอมรับว่ามีการศึกษาสูง จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพในสังคมลือชอเพราะเป็นศาสนาจารย์ที่ส่งสอนเทศนาในโบสถ์ประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม คุณมยุรา เล่าว่า ยอมรับว่ารู้สึกผิดหวังเล็กน้อยแต่ไม่เสียใจที่แพ้การเลือกตั้งครั้งนี้และจะตั้งใจทำงานเพื่อคนลือชอที่ต่อไป

- บทบาทในการรวมกลุ่มคัดค้านหรือสนับสนุนนโยบายของรัฐหรือองค์กรในท้องถิ่นนั้น ในกรณีข้อพิพาทในการสร้างเหมืองเวียงแหง เพื่อขุดถ่านหินลิกไนต์ป้อนเข้าสู่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตส่วนภูมิภาค (กฟผ.) ที่เกิดขึ้นระหว่าง กฟผ. กับกลุ่มอนุรักษ์นั้น ซึ่งจะมีการใช้บริเวณคาบเกี่ยวพื้นที่ทั้ง 3 ตำบลในอำเภอเวียงแหง คือ ตำบลเปียงหลวง ตำบลสามไห และตำบลเมืองแหง ในช่วงที่มีการจัดประชาพิจารณ์นั้น มีชาวบ้านบางส่วนที่เห็นด้วยได้ให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นผลประโยชน์ของคนทั้งประเทศในการได้รับกระแสไฟฟ้าใช้และเป็นการประหยัดงบประมาณของประเทศ เนื่องจากถ่านหินลิกไนต์ที่ได้นี้มีคุณภาพทัดเทียมกับที่นำเข้าจากประเทศออสเตรเลีย ทำให้ประเทศชาติประหยัดเงินปีละหลายหมื่นล้านบาท ส่วนกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO.) และชาวบ้านบางส่วนที่คัดค้านเนื่องจากมีความห่วงใยต่อสถานะสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากฝุ่นละอองที่มีผลต่อระบบทางเดินหายใจ ส่วนชาวบ้านในหมู่บ้านลือชอแม่แตงยังไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ เนื่องจากอยู่ในระหว่างการรับฟังความเห็นทั้ง 2 ด้าน ส่วนเจ้าหน้าที่ กฟผ. ยอมรับว่าปฏิกิริยาต่อต้านการก่อสร้างครั้งนี้ เกิดขึ้นเนื่องจาก กฟผ. ขาดการเผยแพร่ข้อมูลให้แก่ชาวบ้านและสาธารณชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง คุณมยุราได้มีความเห็นว่า ผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่ชาวบ้านเข้าใจว่า กฟผ. น่าจะสร้างถนน หรือ

สาธารณูปโภคอื่น ๆ เพื่อรองรับการขนส่งวัตถุดิบดังกล่าว และอื่น ๆ นอกจากนี้ เมืองเวียงแหงเป็นเมืองชายแดน มีประชากรอาศัยอยู่น้อยมาก จึงเป็นเมืองที่เงียบและห่างไกลความเจริญ ทั้ง ๆ ที่มีทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง รวมทั้งหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่าง ๆ หลายหมู่บ้าน ดังนั้น หากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่นี่ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเชื้อเพลิงถ่านหินไปป้อนที่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง จะทำให้คนมาอาศัยอยู่ที่นี่กันมากขึ้น “เมื่อมีงาน ทำให้มีคนมาอาศัยอยู่ที่นี่มากขึ้น งบประมาณและการพัฒนาก็ย่อมตามมา” นอกจากนี้ หมู่บ้านลีซอแม่เตะเป็นทางผ่านเข้าสู่ตัวเมืองเวียงแหง ชาวบ้านจึงอยากเห็นหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

- ในการจัดทำโครงการพัฒนาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ได้แก่ การทำถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนทางเข้าหมู่บ้านและเส้นทางสัญจรภายในหมู่บ้าน ระบบการประปาหมู่บ้าน การก่อสร้างโบสถ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสนามฟุตบอลเหล่านี้เป็นต้น ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการหมู่บ้านก่อนแล้วสรุปผลออกมาให้ผู้ใหญ่บ้านตัดสินใจโดยร่วมกับคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง หลังจากนั้นจึงเรียกชาวบ้านมานั่งฟังเพื่อเป็นพยาน

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่คุ้มมยุรา เล่าได้ประสบมาคือ

- อุปสรรคจากการกีดกันทางเพศ โดยพิจารณาจากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของคุ้มมยุรา เล่าได้ป่านั้นมีผลงานหลายด้าน สมาชิกในกลุ่มและในหมู่บ้านต่างมาขอความช่วยเหลือเป็นที่พึ่งพาอาศัยของบุคคลทุกเพศทุกวัย อย่างไรก็ตาม ผู้ชายและกลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่ยังเคร่งครัดในกรอบจารีตประเพณีต่างให้การยอมรับในความสามารถ แต่ไม่ได้ให้การยอมรับอย่างเต็มปากเต็มคำในการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้หญิง ทำให้บางครั้งในการทำงานก็รู้สึกท้อใจบ้าง แต่อย่างไรก็ดี ในท่ามกลางบุคคลรุ่นราวคราวเดียวกันที่มีความคิดสมัยใหม่ ต่างให้การยอมรับในบทบาทและความสามารถของคุ้มมยุรา เล่าได้ป่านั้นอย่างชัดเจน

2) คุณอะหมี่มะ วงศ์รัตนมัจฉา

คุณอะหมี่มะ วงศ์รัตนมัจฉา หรือ อะหมี่มะ เล่าหมู่บ้าน อายุ 23 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วุฒิ ม.3) จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเวียงแหง นับถือศาสนาคริสต์ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก มีรายได้ประมาณปีละ 20,000 บาทต่อปี จากการปลูกข้าว ข้าวโพดและอื่น ๆ ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลีซอแม่เตะมาเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี มีคู่สมรสชื่อนายจิรศักดิ์ วงศ์รัตนมัจฉา อายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีศาสนศาสตรบัณฑิตและอักษรประกอบอาชีพเป็นผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์และเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหง 2 สมัย

ตำแหน่งการทำงานในชุมชนของคุณอะหมี่มะ วงศ์รัตนมัจฉา ได้แก่

- ประธานกลุ่มแม่บ้านลีซอแม่เตะ โดยสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านมีจำนวน 50 คน แบ่งเป็น 5 หมู่ละ 10 คน แล้วเลือกหัวหน้าหมวดขึ้นมายุบรวมสมาชิกภายในหมวดของตน มีหน้าที่

รับผิดชอบดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน โดยเน้นในด้านการบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถเสร็จสิ้นไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งหน้าที่นี้ถือว่ามีความสำคัญและจะขาดไปเสียไม่ได้เลย รวมทั้งการดำเนินการต้อนรับข้าราชการและหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาติดต่อประสานงานนโยบายต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งบางครั้งมาแบบกระทันหัน ในกรณีนี้บทบาทของกลุ่มแม่บ้านถือเป็นหน้าเป็นตาของหมู่บ้าน ในการจัดการอำนวยความสะดวกเพื่อไม่ให้เกิดการขาดตกบกพร่อง และการระดมชาวบ้านและโดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านมาช่วยกันทำอาหาร และเป็นผู้นำกลุ่มสตรีในการจัดการต้อนรับ เช่น การจัดการแสดงการเต้นรำประจำเผ่าเพื่อต้อนรับการมาเยี่ยมเยือนของนายอำเภอ เป็นต้น นอกจากนี้ ในการบรรเทาปัญหาความยากจนของชาวบ้านนั้น กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านจะแนะนำให้สมาชิกรวมกลุ่มกันเพื่อทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากการได้รับการฝึกอบรมและให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของทหารชุดวิทยากรที่ 3 ม.พัน138 กองกำลังผาเมือง ทั้งทางด้านงบประมาณและความรู้ มาถ่ายทอดเป็นความรู้ด้านวิชาชีพแก่กลุ่มผู้หญิงในหมู่บ้าน ได้แก่ การทำน้ายาล้างจาน แชมพูสระผม สบู่เหลว น้ายาปรับผ้านุ่ม การประดิษฐ์ดอกไม้ และอื่น ๆ เป็นต้น คุณอะหมีมะ วงศ์รัตนมัจฉาได้ทำงานในตำแหน่งนี้มาเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปีแล้ว

- การเป็นอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกในกลุ่ม อสม. มีทั้งหมด 13 คน แบ่งงานเป็นแผนก แผนกละ 2 คน โดยมีประธาน อสม. เป็นผู้ดูแลการบริการด้านสาธารณสุขภายในหมู่บ้าน ได้แก่ การดูแลสุขภาพและโภชนาการเด็ก การบำบัดยาเสพติด การฉีดวัคซีนและการป้องกันโรคไข้มาลาเรีย บัตรทอง การวางแผนครอบครัว การตรวจมะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม และแผนกขยายยา นอกจากนี้ บทบาทของอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้านยังได้เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนได้รับรู้และรับทราบถึงผลของปัญหาสุขภาพเสพติดที่แต่ละครอบครัวประสบอยู่ เพื่อให้เห็นผลที่ตามมาโดยการยกตัวอย่างครอบครัวที่ประสบกับปัญหาสุขภาพเสพติด และให้นำปัญหาของครอบครัวเหล่านั้นมาวิเคราะห์ให้ตรงตรงและหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

จากการสัมภาษณ์คุณอะหมีมะ วงศ์รัตนมัจฉา ถึงสาเหตุที่เข้ามาทำงานเพื่อชุมชน เนื่องจากได้รับเลือกจากชาวบ้าน เพราะคนที่มีความรู้ คนที่มีการศึกษาในหมู่บ้านแม่แต่นี้ไม่ค่อยมี เท่าที่มีก็อ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้ ในอดีตโดยส่วนใหญ่แล้วนักพัฒนา คือ คณะผู้อาสาหรือคณะกรรมการหมู่บ้านรุ่นเก่า จึงได้ตัดสินใจเข้ามาทำตรงจุดนี้ และนอกเหนือจากนี้ คือ ความพร้อมของครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ และเป็นที่ปรึกษาการทำงานต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดหางบประมาณมาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้าน โดยมีวิธีการทำงานที่เน้นหนักไปในการประชุมและการปฏิบัติงานภายในกลุ่มสตรี โดยเรียกประชุมคณะกรรมการที่มีอยู่และดำเนินการประชุมออกความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และให้ที่ประชุมใช้มติเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมในการตัดสินใจ ถ้าเสียงเท่ากันให้ฟังเสียงประธานในการตัดสินใจ หลังจากนั้น จึงนำปัญหาที่มีอยู่ของชุมชนไปเสนอต่อ

พัฒนาชุมชน สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล หน่วยงานของทหาร เพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นคลี่คลายให้ดีขึ้นที่สุด

ส่วนผลงานหรือโครงการที่เกิดขึ้นมาจากความคิดริเริ่มของตนเองคือ การนำวิธีการทอดผ้าของลือขอมมาดัดเย็บเป็นเสื้อผ้าออกขาย โดยเฉพาะกระเป๋าย่อมของลือขอม และในอนาคตมีความคิดที่จะจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าและ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 หมู่บ้าน เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้ชาวบ้านมีรายได้จากการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สำหรับบทบาททางการเมืองของคุณอะหมี่มะ วงศ์รัตนมัจฉา ได้แก่

- ในการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาตินั้น ในฐานะของการเป็นประธานกลุ่มแม่บ้านลือขอมแม่ตะ ได้ร่วมมือกับคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาคมหมู่บ้านในการให้ความรู้ในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้าน วิธีการลงคะแนนเสียง การกากบาท รวมทั้งชักชวนชาวบ้านไปฟังการปราศรัยหาเสียงที่เกิดขึ้น เช่น การจัดเวทีปราศรัยในสมัยการเลือกตั้งของผู้สมัครตำแหน่ง ส.จ. อาทิเช่น คุณโอเล่ หรือ อธิพลพันธ์ บุญมี เป็นต้น

- บทบาทในการช่วยโฆษณาหาเสียงให้กับผู้สมัครนั้นขึ้นอยู่กับว่า กลุ่มแม่บ้านจะตัดสินใจเลือกสนับสนุนผู้สมัครคนใดที่มีความสัมพันธ์พิเศษ หรือการได้รับผลประโยชน์ต่างตอบแทนในแง่ระบบอุปถัมภ์กับกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านกันมาก่อน หรือความสนิทสนมส่วนตัว ซึ่งในการเลือกตั้งในปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านจะดูกระแสทางการเมืองด้วยว่าพรรคไหนที่มีโอกาสในการจัดตั้งเป็นฝ่ายรัฐบาล ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดที่มีโอกาสรับการเลือกตั้งแล้วหันกลับมาให้ความช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านต่อไป นอกจากนี้ เมื่อครั้งที่สามมี คือ คุณจิรศักดิ์ วงศ์รัตนมัจฉา ลงสมัครรับการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 สมัย ด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว คุณอะหมี่มะยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสามมี ในการรณรงค์หาเสียงในหมู่บ้านด้วย บุคลิกภาพส่วนตัวที่เป็นคนคล่องแคล่วว่องไวและกล้าพูดกล้าจาจนได้รับการเลือกตั้งทั้ง 2 สมัย

- บทบาทในการรวมกลุ่มคัดค้านหรือสนับสนุนนโยบายของรัฐหรือองค์กรในท้องถิ่นนั้น มีในเรื่องของกรณีข้อพิพาทในเรื่องการสร้างเหมืองถ่านหินเชิงแขวงของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตส่วนภูมิภาค (กฟผ.) ที่เกิดขึ้นนั้น คุณอะหมี่มะ วงศ์รัตนมัจฉา ได้มีส่วนในการแสดงประชาพิจารณ์โดยให้ความคิดเห็นในทางสนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้า เช่นเดียวกับชาวบ้านในหมู่บ้านแม่ตะส่วนใหญ่ ด้วยความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการก่อสร้างครั้งนี้คนไทยทั้งประเทศจะได้รับผลประโยชน์จากการมีกระแสไฟฟ้าใช้ และนำความเจริญมาสู่พื้นที่อำเภอเวียงแขวงโดยทางอ้อม ซึ่งได้แก่ การก่อสร้างและขยายถนน รวมทั้งระบบสาธารณูปการทั้งหลาย โดยคนที่นี่มีความคิดที่ว่า “เมื่อมีคนอยู่เพิ่มขึ้นย่อมจะเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามมา” และยังเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น เพราะชาวบ้านสามารถนำของที่ทำและที่ปลูกนำออกมาขายได้

เพราะหมู่บ้านแม่เตะเป็นทางผ่านไปสู่อำเภอเวียงแหง ด้วยเหตุนี้ “เมื่อทางโรงไฟฟ้าขอความเห็น เราก็เห็นด้วย เพราะเรามองว่าผลกระทบทางลบต่อหมู่บ้านมีเพียงเล็กน้อย เช่น เรื่องถนนอาจมีรถสัญจรมากขึ้น” คนส่วนใหญ่ที่นี่จึงเห็นว่าน่าจะได้รับประโยชน์จากการก่อสร้างเหมืองเวียงแหง แต่อย่างไรก็ดี ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านสุขภาพเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจเช่นกัน แต่ชาวบ้านคิดว่าจะได้รับผลกระทบของเหมืองเวียงแหงในด้านฝุ่นละอองที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และระบบทางเดินหายใจที่น่าตระหนกกันนั้นในระดับน้อย เพราะหมู่บ้านแม่เตะเป็นเขตพื้นที่ที่ห่างไกลจากบริเวณเหมืองและมีภูเขาสูงกั้นอยู่

- บทบาทในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ด้วยเหตุที่สังคมในหมู่บ้านลิซอแม่เตะเป็นสังคมที่มีขนาดเล็กและมีลักษณะของสังคมชนบท ดังนั้น “ข่าว” หรือเหตุการณ์ของบุคคลภายในชุมชนที่ทันสถานการณ์มักจะมาในรูปแบบของ “การดลิตินินทา” ซึ่งถือเป็นกรณีหนึ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในชุมชนอย่างรุนแรงได้ ดังนั้นบทบาทในการตัดสินข้อขัดแย้งนี้จึงใช้วิธีการนำเหตุผลของทั้งสองฝ่ายมาถกกัน และสรุปว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายอาจเข้าใจผิด นอกจากนี้แล้ว ปัญหาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาความขัดแย้งภายใน ครอบครัว ได้แก่ การทะเลาะและมีปากเสียงกัน หรือการหย่าร้าง จึงต้องให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าแบ่งทรัพย์สินและบุตรอย่างไร เมื่อตกลงกันได้แล้วจะทำการลงบันทึกไว้ในหนังสือระเบียบการบันทึกรายงานประจำหมู่บ้านไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามนั้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ คณะหมีมะ วงศ์รัตนมัจฉา ประสบอยู่ ได้แก่

- สมาชิกในหมู่บ้านที่เป็นผู้อาวุโส หรือ ผู้เฒ่าผู้แก่ (ซูโหม่ว ซูติ) ยังไม่ให้การยอมรับสตรีที่เป็นผู้นำเท่าที่ควร เพราะมองว่าการแสดงบทบาทเด่นในด้านต่าง ๆ เป็นบทบาทของผู้ชาย ผู้หญิงมีบทบาทเป็นเพียงผู้ตามเท่านั้น

- ชาวบ้านไม่ค่อยเข้าใจการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน รวมทั้งการนำผลิตภัณฑ์ออกมาจำหน่ายในชุมชน ถึงแม้ว่าจะได้รับการยอมรับจากชาวบ้านจำนวนหนึ่ง แต่ชาวบ้านบางส่วนก็ไม่เชื่อว่าสิ่งที่นำมาขายนั้นจะมีคุณภาพเท่าเทียมกับผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด

- ในการเรียกประชุมแต่ละครั้งมีจุดประสงค์เพื่อต้องการระดมสมองและกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนเสนอความคิดเห็นและนำเสนอประเด็นปัญหามาถกกัน แต่ส่วนใหญ่สมาชิกมักจะไม่ได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม แต่เมื่อปฏิบัติไปแล้วเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาด สมาชิกกลับไปนินทาหรือวิพากษ์วิจารณ์กันเอง เป็นต้น

3) คุณครุณี นิบุญท่า

คุณครุณี นิบุญท่า หรือ อะซามะ โง่จา อายุ 31 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (วุฒิ ม.6) จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเวียงแหง นับถือศาสนาคริสต์ ปัจจุบันเป็นครูพี่เลี้ยง

เด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแม่แตะ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหงมาเป็นระยะเวลาประมาณ 8 ปี ได้รับค่าตอบแทนเดือนละ 4,100 บาท ซึ่งแต่เดิมหลังจากจบการศึกษาแล้วครุฑณี ได้ออกไปทำงานนอกหมู่บ้านจนแต่งงานกับสามีคนไทยชื่อ นายบุญตา นิบุญทำ อายุ 31 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (วุฒิ ม.6) ภูมิลำเนาเดิมจังหวัดขอนแก่น เมื่อแต่งงานแล้วได้พาสามีกลับมาช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านแม่แตะ และนายบุญตา (สามี) ได้เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำหมู่บ้านแม่แตะ (ขว่วท้าว) ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในสมัยที่บ้านแม่แตะยังรวมกับหมู่บ้าน ปางควายเป็นหมู่ที่ 9 จนกระทั่งได้ทำเรื่องขอแยกหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งหมู่บ้านแม่แตะเป็นเอกเทศเป็นหมู่ที่ 12 เหตุผลที่ในช่วงนั้นบ้านแม่แตะเลือกคุณบุญตาเป็นผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นคนอีสานและไม่ได้มีเชื้อสายของชนลีซอมาดำรงตำแหน่งเป็น ขว่วท้าว หรือ หัวหน้าน้ำหมู่บ้านนั้น มิใช่ว่าหมู่บ้านแม่แตะจะขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแต่อย่างใดแต่เป็นเพราะเหตุผลภายในครอบครัว โดยแต่แรกแล้วชาวบ้านได้เลือกครุฑณีขึ้นเป็นแม่หลวงของหมู่บ้านเพราะเห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถ และมีการศึกษา มีความประพฤติที่ดี และยังเป็นครูซึ่งชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและไว้วางใจ แต่คุณบุญตาก็กลับยอมรับไม่ได้ที่ผู้หญิงจะใหญ่กว่าสามี จึงรับตำแหน่งแทน ซึ่งในเรื่องนี้ชาวบ้านไม่ได้มีความขัดแย้งอะไร เพราะถึงแม้คุณบุญตาจะเป็นคนอีสานที่ไม่ได้มีเชื้อสายลีซอแต่อย่างใด แต่ก็ถือว่าคุณบุญตาได้แต่งงานมาสู่บ้านฝ่ายหญิง ถือเป็นแรงงานของครอบครัว มีความตั้งใจที่จะร่วมชีวิตกับครุฑณี และพัฒนาหมู่บ้านนี้ด้วยความตั้งใจจริง รวมทั้งในการปฏิบัติหน้าที่จริงนั้นครุฑณีย่อมมีโอกาสในการช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของสามีอีกประการหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การที่ ครุฑณี เลือกที่จะแสดงบทบาทตอบสนองความต้องการของครอบครัว โดยไม่ได้พยายามใช้สถานภาพใหม่เพื่อต่อรองกับครอบครัว กลับแสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางสังคมของ ผู้หญิงลีซอไม่ได้มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวมากนัก ส่วนตำแหน่งการทำงานในชุมชนของครุฑณี นิบุญทำ ได้แก่

- การรับหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงดูแลเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่แตะ แต่เดิมสังกัดพัฒนาชุมชน แต่ปัจจุบันอยู่ในสังกัดของ อบต. เวลาทำงานตั้งแต่ 08.00 น.-16.00 น. โดยผ่านการฝึกอบรมด้านการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนจากพัฒนาชุมชน ซึ่งเด็กเล็กทุกคนที่เป็นเด็กก่อนวัยเรียนเมื่อมีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป พ่อแม่จะนำมาฝากไว้ที่ศูนย์ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระในเวลาทำงาน ทำสวนทำไร่ ทำให้เด็กมีความรู้ในขณะที่พ่อแม่ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว

- ตำแหน่งรองประธานกลุ่มแม่บ้านลีซอแม่แตะ มีหน้าที่รับผิดชอบงานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้าน โดยได้ทำงานในตำแหน่งนี้มาเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี

- การเป็นอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งจะอยู่ประจำที่ศูนย์ขยายยาประจำหมู่บ้านในเวลาเช้าและเย็นทุกวัน โดยมีหน้าที่หลักในการจัดหาซื้อยามาบริการในหมู่บ้าน ดูแลด้านโภชนาการเด็ก

ก่อนวัยเรียน และดูแลเด็กที่ไม่ได้มาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ รวมทั้งการปฐมพยาบาลเบื้องต้นภายในหมู่บ้านเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ทำงานในตำแหน่งนี้มาเป็นระยะเวลา 9 ปี

จากการสัมภาษณ์ครุฑฐณี นิบุญท่า ถึงสาเหตุที่เข้ามาทำงานเพื่อชุมชนเนื่องจากการได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านและเด็ก ๆ เพราะเป็นผู้ที่มีการศึกษา อีกทั้งบุคลิกภาพส่วนตัวยังเป็นคนใจดี ใจเย็น และรักเด็ก โดยเริ่มทำงานตั้งแต่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2538 จากการสนับสนุนของ อบต. เมืองแหง

สำหรับบทบาททางการเมืองของครุฑฐณี นิบุญท่า ได้แก่

- ในสมัยที่เป็นภรรยาผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทในการทำประชาพิจารณ์เรื่องการขอจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ โดยแต่เดิมหมู่บ้านแม่แตงถูกรวมกับหมู่บ้านปางควาย หมู่ที่ 9 ตำบลเมืองแหง ซึ่งอยู่ไม่ไกลกันมากนักมีระยะทางห่างกันประมาณ 6 กิโลเมตร และในปัจจุบันได้รับอนุมัติให้แยกหมู่บ้านออกมาจัดตั้งเป็นบ้านแม่แตง หมู่ 12 ตำบลเมืองแหง

- การมีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหง ฉบับ 5 ปี ในการเป็นตัวแทนและแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะสิ่งที่คนลิซอต้องการ

- ในการเลือกตั้งระดับชาติ ครุฑฐณีประสานงานกับพ่อหลวงและคณะกรรมการหมู่บ้านในการอบรมชาวบ้าน และยังเป็นล่ามแปลระหว่างภาษาไทย-ลิซอ แนะนำตัวผู้สมัครในตำแหน่ง ส.ส, ส.จ, ส.ว. แต่ละคนว่าเป็นอย่างไร มีนโยบายอย่างไร ซึ่งก็แล้วแต่ประชาชนว่าต้องการเลือกผู้สมัครคนใด ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านมักจะเลือกคนเดียวกัน โดยจะเลือกตามผู้นำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามอำนาจเบ็ดเสร็จไม่ได้มาจากความเห็นของผู้นำเพียงคนเดียว เพียงแต่มีอิทธิพลในการชักจูงชาวบ้านว่าผู้สมัครคนใดมีบทบาทและความสัมพันธ์กับ “พวกเรา” ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์หรือแนะนำเป็นกรณีพิเศษ

- ในการให้ความร่วมมือกับนโยบายของรัฐบาลทักษิณ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาเสพติดในหมู่บ้านนั้นได้ร่วมมือกับทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของตำรวจ ทหาร อำเภอบด. และด้วยมติของที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2546 ในการให้โอกาสผู้ติดยาเสพติดได้รับการรักษาบำบัดและห้ามเสพอีกตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป ซึ่งถ้าหากได้รับทราบว่ามีผู้หนึ่งผู้ใดในหมู่บ้านยังเสพยาเสพติดอยู่ ในเบื้องต้นจะดำเนินการปรับร่วมกับการตักเตือน ซึ่งถ้าหากสมาชิกยังไม่เชื่อฟังและยังเสพอยู่ จะดำเนินการส่งตัวให้ทางราชการ ต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคนที่ติดยาเสพติดในหมู่บ้านนี้ มักจะนิยมสูบฝิ่นที่ได้จากในหมู่บ้านโดยการลักลอบปลูกฝิ่นภายในพื้นที่ทำกินของตน ส่วนยาบ้านั้นได้มาจากการซื้อหาจากแหล่งอื่นจากภายนอกหมู่บ้าน แต่มีเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่นานเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ใน

ระยะแรกนั้นผู้คิดฝันบางคนสามารถเลิกได้บ้าง เลิกไม่ได้บ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุประมาณ 30-40 ปี ส่วนอายุ 50 ปี มีเพียง 1 รายเท่านั้น และจะเป็นที่รู้กันว่าในหมู่บ้านนี้มี ผู้ใดเสพบ้าง อย่างไรก็ดี ด้วยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายรวมทั้งสมาชิกในหมู่บ้าน และสถานีตำรวจซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง 7 กิโลเมตร และได้ทำการประสานงานกับหน่วยงานของทางอำเภออย่างสม่ำเสมอ ทำให้หมู่บ้านลือชื่อแม่แตงได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะเป็น “หมู่บ้านปลอดยาเสพติด” จนกระทั่งปัญหาเสพติดโดยเฉพาะฝิ่นได้หายไปจากหมู่บ้านลือชื่อแม่แตงในปัจจุบัน

4) คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา

คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา หรือ นะปามา เล่าช้าปา อายุ 60 ปี นับถือศาสนาคริสต์ อดีตทำหน้าที่เป็นหมอด้าย อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลือชื่อแม่แตงมาเป็นระยะเวลาประมาณ 27 ปี มีคู่สมรสชื่อนายยี โนรี ภายหลังเปลี่ยนมาใช้นามสกุลตามภรรยาเป็น “วงศ์รัตนมัจฉา” มีอายุ 72 ปี

คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา นับเป็นผู้อาวุโสที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างต่อเนื่องท่านหนึ่งของหมู่บ้านแม่แตง ถึงแม้ว่าจะเป็นสตรี แต่บุคลิกส่วนตัวเป็นที่เคารพและยำเกรงต่อบุตรหลานและชาวบ้านแม่แตงอยู่พอสมควรเลยทีเดียว คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา เป็นผู้ที่ได้ร่วมก่อตั้งหมู่บ้านลือชื่อแม่แตงตั้งแต่ในระยะแรก และด้วยสาเหตุที่เป็นบุตรสาวคนโตของผู้เฒ่าเลาญ คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา จึงมีสถานะเหมือนผู้มีอิทธิพลภายในหมู่บ้านแม่แตงเลยทีเดียว และสิทธิขาดในการตัดสินใจในบางเรื่อง ถือเป็นหน้าที่ของ คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา ยกตัวอย่างเช่น ในการจัดสรรที่ดินในหมู่บ้าน การตัดสินใจให้ยืม-ให้ใช้ที่ดินแปลงใดแก่ผู้ที่ต้องการมาอยู่อาศัยร่วมด้วยในหมู่บ้าน และใครที่ต้องการมีที่ดินทำกินจะต้องมาเจรจากับ คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา ทุกครั้ง นอกจากนี้ บทบาทในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ส่วนใหญ่ ชาวบ้านมักจะนำคู่กรณีมาขอคำตัดสินจาก คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา เป็นส่วนใหญ่ จากการลงสำรวจพื้นที่ครั้งหนึ่ง มีชายลือชอวัยกลางคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจำนวน 2 คนซึ่งเป็นคู่กรณีกัน ได้เดินทางมาขอคำตัดสินจากคุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา เมื่อผู้ศึกษาถามว่าเหตุใดจึงไม่ให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ตัดสิน ชายคนหนึ่งตอบว่า “พ่อหลวงยังเด็ก ไม่น่าเคารพหรอก” ผู้ศึกษาจึงถามต่อว่าแล้วทำไมไม่ให้สามีคุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉาเป็นผู้ตัดสิน ในฐานะที่เป็นผู้อาวุโสชายในหมู่บ้าน ชายอีกคนหนึ่งจึงตอบผู้ศึกษาว่า “ให้ลุงตัดสินอย่างไรก็ไม่พิน ต้องถามความเห็นจากคุณป้ามะ อยู่ดี ฉะนั้นจึงถามคุณป้ามะโดยตรงเลยดีกว่า”

นอกจากนี้ การเป็นผู้อาวุโส ในคณะกรรมการหมู่บ้าน คุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา ยังมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการประกอบพิธีการทางประเพณีเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักจารีตประเพณี

กล่าวได้ว่า การก้าวสู่บทบาทการเป็นผู้นำของสตรีแต่ละคนนั้นมีเงื่อนไขแตกต่างกัน จากการสัมภาษณ์ผู้นำสตรีลือชอในหมู่บ้านแม่เตะ ถึงสาเหตุที่ผู้นำสตรีมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาชุมชน พบว่ามีปัจจัยที่มีส่วนผลักดันและเป็นแรงจูงใจที่สรุปได้ 3 ประการดังนี้คือ

ประการแรก คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านลือชอแม่เตะประสบกับปัญหาความยากจน จากแต่เดิมที่มีผลผลิตจากการเพาะปลูกเพียงเล็กน้อย ไม่เพียงพอแม้แต่จะบริโภคภายในครัวเรือน เพราะชาวบ้านไม่มีความรู้ด้านการเกษตรที่เพียงพอ ในการทำการเพาะปลูก แต่เดิมใช้วิธีการการเกษตรแบบหมุนเวียนที่ดิน (Shifting Agriculture) แต่เมื่อมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านแม่เตะแล้วที่ดินส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติของกรมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเขตอุทยานแห่งชาติเขiangดาว และเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขiangดาว ชาวบ้านจึงไม่สามารถเผาป่าและใช้องค์ความรู้ดั้งเดิมในการเพาะปลูกได้ พืชผักส่วนใหญ่ที่ปลูกจึงเป็นพืชล้มลุก เมื่อมีการเก็บเกี่ยวและนำมาบริโภคหรือจำหน่ายบางส่วนแล้ว ชาวบ้านไม่มีเมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูกในครั้งต่อไป นอกจากนี้แล้ว ในบางปีสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้มากแต่ไม่มีตลาดมารองรับทำให้ชาวเขาประสบภาวะขาดทุนได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ เงินทุนกู้ยืมจากทางรัฐบาลและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ร.ก.ส.) ยังเป็นการสร้างหนี้สินแก่ชาวบ้านบางรายที่ไม่รู้จักวิธีการบริหารเงิน สภาพความยากจนของชาวบ้านจึงยังคงดำรงอยู่ตลอดมา ด้วยเหตุนี้ ผู้นำสตรีลือชอในหมู่บ้านจึงมีความคิดที่จะสนับสนุนช่วยเหลือชาวบ้านอีกทางหนึ่งด้วยการนำเวลาว่างที่ชาวบ้านมีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาถ่ายทอดและสอนให้ชาวบ้านนำไปใช้เพื่อสามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การนำเสนอความคิดที่จะให้งานฝีมือซึ่งแต่เดิมเป็นเรื่องที่ผู้หญิงลือชอทุกคนถูกถ่ายทอดมาและทำได้อยู่แล้วในด้านหัตถกรรมงานผ้าประจำเผ่า เพื่อทำออกขายและนำเงินมาจุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง ทำให้บทบาทของ ผู้นำสตรีเริ่มโดดเด่นขึ้นมา

ประการที่สอง คือ ปัจจัยทางด้านสังคม ผู้นำสตรีลือชอทุกคนล้วนมาจากครอบครัวที่ประสบปัญหาความยากจนในอดีต ทำให้มีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก และถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างของชุมชน จึงเกิดแรงกระตุ้นที่ต้องการพัฒนาตัวเองให้ทัดเทียมกับชาย ผู้นำสตรีประเภทนี้จึงต้องทำงานหนักเป็นสองเท่า จึงจะได้รับการยอมรับจากผู้ชาย เพราะผู้หญิงที่ด้อยการศึกษาส่วนมากมักจะต้องเป็นผู้ตามอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ครอบครัวยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่เป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้นำสตรีอีกด้วย เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ เนตรดาว แพทย์กุล (2544) และ ถัยมน ร่วมชาติ (2537) ดังจะเห็นได้จากบทบาทภายในครอบครัวของผู้นำสตรีทั้ง 4 คน อาทิเช่น คุณมยุรา เลาย์ป่า และคุณป้ามะ วงศ์รัตนมังจามิบทบาทเป็นผู้ชี้แนะในครอบครัวทุกด้าน สามิและบุตรหลานให้ความเกรงใจและเคารพในการตัดสินใจของผู้นำสตรีทั้งสองคน อาจกล่าวได้ว่า “ใหญ่ทั้งในบ้านและนอกบ้าน” ส่วน คุณอะหมี่มะ

วงศ์รัตนมัจฉา มาจากครอบครัวที่อยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย เคารพในการตัดสินใจซึ่งกันและกัน และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ สามียังให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมและการเสนอโครงการต่าง ๆ ของภรรยา ด้วยการจัดหางบประมาณมาช่วยเหลือในการทำกิจกรรมและพัฒนาชุมชนของภรรยา ส่วน ครูคุณิ นิบุญท่า มีบทบาทเป็นผู้นำสตรีใน ชุมชน เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านและมีโอกาสในการเป็นผู้นำหมู่บ้าน แต่ไม่สามารถรับตำแหน่งได้ เนื่องจากปัญหาภายในครอบครัวที่สามิไม่เห็นด้วยและยอมรับไม่ได้ที่ภรรยาจะใหญ่กว่าหรือเหนือกว่าสามิ สามิจึงรับตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้นำหมู่บ้านแทน แต่อย่างไรก็ดี บทบาทการทำงานที่แท้จริงนั้นเป็นการทำงานของ ครูคุณิ จึงเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการมีหรือไม่มีบทบาทของผู้นำสตรี

ประการที่สาม คือ ปัจจัยทางด้านการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงนับว่ายังมีจำนวนน้อยที่สามารถเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติได้ ผู้นำสตรีลี้ซอเองต่างก็ตระหนักถึงความยากลำบากในการเข้าถึงอำนาจในการบริหารและการปกครองด้วยเช่นกันจากการสัมภาษณ์ผู้นำสตรีลี้ซอ แต่ด้วยความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยการเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรปกครองท้องถิ่น แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า การตัดสินใจลงแข่งขันเลือกตั้งตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแห่งของชุมชนยูรา เลาเย่ปา ต้องพ่ายแพ้ไป แต่ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่น่าสนใจและน่ายินดีที่ผู้หญิงมีความกล้าที่จะทำสิ่งใหม่เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมของตน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการมีฐานอำนาจบางอย่าง เช่น การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง การมีเครือญาติมาก การมีการศึกษา การมีทักษะอาชีพ และการมีภาระนั้นน้อย จะช่วยให้ผู้หญิงลี้ซอเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองและการพัฒนาได้ง่ายขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการก้าวเข้าสู่ และการแสดงบทบาทนักพัฒนาของผู้หญิงเป็นอย่างมาก ได้แก่ ความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อบทบาทของผู้หญิง ในฐานะลูกสาว เมีย และแม่ ซึ่งเป็นผลมาจากค่านิยมทางเพศของสังคมและวัฒนธรรม ที่คาดหวังให้ผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือนและรับผิดชอบภาระในบ้านทั้งหมดก่อนที่จะออกไปยุ่งเกี่ยวกับงานนอกบ้าน ซึ่งทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่สามารถตัดสินใจเลือกบทบาทของตนเองได้อย่างอิสระ แต่จำเป็นต้องเลือกแสดงบทบาทตอบสนองความคาดหวังของครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรก

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ แม้ผู้นำสตรีส่วนใหญ่จะยอมรับว่า ความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อบทบาทของผู้หญิง เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อโอกาสและศักยภาพในทางสังคมการเมืองของผู้หญิงอย่างมาก แต่ผู้นำสตรีส่วนใหญ่ไม่ได้คิดว่าประเด็นนี้เป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไขเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ ผู้นำสตรียังมีความเชื่อว่าหากครอบครัวหลุดพ้นจากปัญหาความยากจน ผู้นำสตรีก็คงไม่

ต้องเผชิญกับภาระในครอบครัวมากเท่าที่เป็นอยู่ ผู้นำสตรีจึงต้องการให้มีการฝึกอาชีพเสริมเพื่อให้ผู้หญิงมีงานทำ โดยหวังว่าการที่ผู้หญิงมีรายได้มากขึ้น จะช่วยให้ครอบครัวยอมรับบทบาทของผู้หญิงมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปคือ การก้าวสู่บทบาทการเป็นผู้นำสตรีแต่ละคนนั้น มีเงื่อนไขแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างภายในกลุ่มของผู้หญิงเอง ทั้งในแง่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และยังเกี่ยวข้องกับภาระที่ผู้นำสตรีแต่ละคนมีอยู่อย่างไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับว่า ผู้นำสตรีสามารถต่อรองกับครอบครัวของตน เพื่อให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ หรือสามารถถ่ายโอนภาระในบ้านให้แก่บุคคลอื่นหรือไม่ รวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่ว่า ผู้นำสตรีตระหนักถึงความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อบทบาทของการเป็นผู้นำสตรีมากน้อยเพียงใด

หากผู้นำสตรีไม่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูง และมีภาระในครอบครัวมาก แต่ยังต้องการแสดงบทบาททางสังคมการเมือง ผู้นำสตรีก็จะไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ แต่หากผู้หญิงเหล่านี้ละเลยหรือบกพร่องต่อการแสดงบทบาทตอบสนองความต้องการของคนในครอบครัว ด้วย ภาระในครอบครัวอาจกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้นำสตรีต้องลดบทบาทการเป็นนักพัฒนา ดังนั้นผู้นำสตรีจะต้องพยายามแบกรับภาระทั้งสองด้านอย่างดี จึงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จทั้งในบ้านและนอกบ้านได้เช่นกัน ดังเช่นที่ คุณอะหมีมะ วงศ์รัตนมัจฉา ได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน และคุณป้ามะ วงศ์รัตนมัจฉา กับคุณมยุรา เลาหิ์ปา ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน

ส่วนลักษณะของผู้นำสตรีลือชอในชุมชน ในบริบทของสังคมลือชอที่มีขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่เคร่งครัด จากการศึกษาพบว่า มี 4 ประการดังนี้คือ

ประการแรก คือ เป็นสตรีที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหของชุมชน รับรู้และทราบความต้องการของคนภายในชุมชน อย่างไรก็ดี ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ ผู้นำสตรีในหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก ส่วนสตรีที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีก็ไม่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์พอที่จะเป็นผู้นำได้

ประการที่สอง คือ บุคลิกภาพส่วนตัว ผู้นำสตรีลือชอทุกคนในหมู่บ้านลือชอแม่แต่มีบุคลิกที่คล่องแคล่ว กระตือรือร้น และมีความขยันขันแข็งในการทำงาน ทั้งงานในไร่ งานในบ้าน และกิจกรรมทางสังคม มีความกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความมั่นใจในตัวเอง นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนยังนิยมการพูดจาของผู้นำสตรีลือชอที่มีความนินวล และสุภาพไพเราะ แสดงให้เห็นว่า ผู้นำสตรีรู้จักใช้ “ความเป็นผู้หญิง” (Feminility) เป็นกลยุทธ์ในการเปิดพื้นที่ทางสังคมการเมือง ดังที่ อรพินท์ สพอชชัย (2537) ได้ชี้ให้เห็นว่า บุคลิกภาพของผู้นำสตรีที่ดีจะเป็นผู้ที่ชุมชนให้การยอมรับ

ประการที่สาม คือ การมีสถานภาพแต่งงาน ด้วยเหตุที่ว่า ถือถือว่าการแต่งงานเป็นการเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นเด็กสู่ผู้ใหญ่ ดังนั้นถึงแม้ว่าผู้นำสตรีจะมีอายุน้อย แต่หากมีสถานภาพแต่งงานก็จะได้รับการยอมรับในสังคมว่าเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ ส่วนผู้ที่มีความสามารถและมีความพร้อมทุกประการ อาทิเช่น ระดับการศึกษา ฐานะทางการเงินและความรู้ แต่หากไม่มีสถานภาพการแต่งงาน สตรีผู้นั้นจะไม่ได้ถูกรับฟังความเห็นจากชาวบ้าน โดยเฉพาะจากผู้อาวุโสหรือ คนเฒ่าคนแก่ภายในหมู่บ้านแต่อย่างใด

และประการที่สี่ คือ จะต้องเป็นสตรีที่มีการวางตัวที่เหมาะสม ตามหลักจารีตประเพณี ไม่มีความประพฤติที่ต่างพร้อย หรือเคยทำให้อุปการะเสื่อมเสียชื่อเสียงและเสียเกียรติ (มี โค้) สำหรับการสูบบุหรี่ หรือ ดื่มสุรา ไม่ถือเป็นข้อเสียของการวางตัวที่ไม่เหมาะสมของผู้นำสตรี แต่เป็นความรู้สึกละอายใจของคนที่ปฏิบัติสัมพันธ์กับตัวผู้นำสตรีเอง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกในหมู่บ้านลือแม่ตะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตารางที่ 4.1 เพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	29	58.0
หญิง	21	42.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.0 ส่วนเพศหญิงมีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0

ตารางที่ 4.2 อายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	7	14.0
21-30 ปี	11	22.0
31-40 ปี	7	14.0
41-50 ปี	13	26.0
51 ปีขึ้นไป	12	24.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย ช่วงอายุ 18-20 ปีมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 ช่วงอายุ 21-30 ปีมีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.0 ช่วงอายุ 31-40 ปีมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 ช่วงอายุ 41-50 ปีมีจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.0 ส่วนช่วงอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปมีจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0

อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ 39 ปี

ผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุน้อยที่สุด คือ อายุ 18 ปี มีจำนวน 3 ราย คิดเป็น ร้อยละ 6.0

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุมากที่สุด คือ อายุ 65 ปี มีจำนวน 1 ราย คิดเป็น ร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.3 ศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คริสต์	23	46.0
ผี	27	54.0
พุทธและอื่น ๆ	0	0.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือผีบรรพบุรุษ จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.0 มีผู้นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.0 ส่วนศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ นั้นไม่มีผู้ตอบ

ตารางที่ 4.4 สถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	9	18.0
สมรส	37	74.0
ม่ายและหย่าร้าง	4	8.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย ผู้ที่มีสถานภาพโสดมีจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 ผู้ที่มีสถานภาพสมรสจำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.0 ผู้ที่มีสถานภาพม่ายและหย่าร้าง จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.0

ตารางที่ 4.5 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่จบการศึกษา	32	64.0
ประถมศึกษา	9	18.0
มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	7	14.0
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2	4.0
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.5 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่จบการศึกษา มีจำนวนถึง 32 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 64.0 ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 ส่วนผู้ที่จบการศึกษาชั้นสูงสุดในหมู่บ้าน คือระดับปริญญาตรี มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.0 ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และอักษร จากสถาบันพระคริสตธรรมเชียงใหม่ (Chiangmai Bible Institute) จำนวน 1 ราย และ ผู้ที่จบปริญญาตรีคณะวิทยาศาสตร์สาขาคอมพิวเตอร์ จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 1 ราย

ตารางที่ 4.6 อาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	42	84.0
รับจ้าง	5	10.0
ค้าขาย	1	2.0
อื่น ๆ	2	4.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามคือ อาชีพเกษตรกรรวมมีจำนวนถึง 42 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 84.0 ซึ่งนับเป็นอาชีพหลักของสมาชิกในหมู่บ้านแม่แตะ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างมีจำนวน 5 ราย คิดเป็น 10.0 อาชีพค้าขายมีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0 เนื่องจากในหมู่บ้านมีร้านค้าเอกชนเพียง 1 ร้าน ส่วนผู้ตอบอาชีพอื่น ๆ มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.0 ได้แก่ อาชีพผู้เผยแพร่ศาสนาหรือศาสนาจารย์ จำนวน 1 ราย และ ผู้ว่างงาน จำนวน 1 ราย

ตารางที่ 4.7 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

ระยะเวลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 ปี	1	2.0
2 ปี	1	2.0
3 ปี	1	2.0
5 ปี	1	2.0
7 ปี	1	2.0
8 ปี	2	4.0
10 ปี	3	6.0
12 ปี	1	2.0
13 ปี	2	4.0
14 ปี	1	2.0
15 ปี	8	16.0
16 ปี	1	2.0
18 ปี	5	10.0
20 ปี	10	20.0
23 ปี	1	2.0
24 ปี	1	2.0
25 ปี	3	6.0
26 ปี	1	2.0
27 ปี	6	12.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลา 20 ปี มีจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0

ผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนานที่สุดคือ เข้ามาอาศัยอยู่ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านแม่ตะเปเป็นระยะเวลา 27 ปี มีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลาสั้นที่สุดคือระยะเวลา 1 ปี มีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทและการทำงานของผู้นำสตรี

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทของผู้นำสตรีในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีบทบาทมาก	33	59.5
มีบทบาทน้อย	17	40.5
ไม่มีบทบาทเลย	0	0.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.8 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าในงานกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านโดยทั่วไปแล้วผู้นำสตรีมีบทบาทมากจำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.5 มีผู้เห็นว่ามีบทบาทน้อยจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.5 และไม่มีผู้เห็นว่าไม่มีบทบาทเลย

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของผู้นำสตรีเมื่อเทียบกับผู้นำที่เป็นผู้ชาย

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีกว่า	10	20.0
ดีน้อยกว่า	12	24.0
พอ ๆ กัน	28	56.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.9 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนที่เป็นสตรีทำงานได้ดีพอ ๆ กับผู้นำชุมชนที่เป็นชายมี

จำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.0 ส่วนผู้ที่เห็นว่าคีน้อยกว่ามีจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0 และผู้ที่เห็นว่าดีกว่ามีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความสามารถในการพูดต่อหน้าชุมชนของผู้นำสตรี

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พูดดีกว่า	15	30.0
พูดคีน้อยกว่า	23	46.0
พอ ๆ กัน	12	24.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.10 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าในการพูดต่อหน้าชุมชนผู้นำสตรีมีความสามารถในการพูดได้ดีน้อยกว่าผู้นำชายมีจำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.0 ส่วนผู้ที่เห็นว่าพูดได้ดีกว่ามีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.0 และผู้ที่เห็นว่าพูดได้ดีเท่ากันมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่าสตรีสามารถทำงานทุกอย่างได้เท่าเทียมกับชาย

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	28	56
ไม่เห็นด้วย	15	30
ไม่แน่ใจ	7	14
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.11 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยว่าสตรีทำงานทุกอย่างได้เท่าเทียมกับผู้ชายมีจำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.0 ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.0 และผู้ที่ไม่แน่ใจมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0

**ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงาน
ของผู้นำสตรี**

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอใจมาก	39	78.0
พอใจบ้าง	10	20.0
ไม่พอใจเลย	1	2.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.12 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจมากต่อผลงานและการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของผู้นำสตรีมีจำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.0 ส่วนผู้ที่พอใจบ้างมีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.0 และผู้ที่ไม่พอใจเลยมีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.13 การได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลของผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้นำสตรี

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	40	80.0
ไม่เคย	10	20.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.13 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากผู้นำชุมชนที่เป็นสตรีมีจำนวน 40 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.0 ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่เคยมีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.0

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทของผู้นำสตรีในการทำงานเป็นตัวแทนของใคร

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตัวแทนเพศหญิง	14	28.0
ตัวแทนของประชาชน	31	62.0
ตัวแทนของของราชการ	4	8.0
อื่น ๆ	1	2.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.14 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าผู้นำชุมชนสตรีเป็นตัวแทนของประชาชนมีจำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.0 ส่วนผู้ที่เห็นว่าเป็นตัวแทนของเพศหญิงมีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 และส่วนผู้ที่เห็นว่าเป็นตัวแทนของทางราชการมีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.0 ส่วนผู้ที่ตอบว่า อื่น ๆ นั้นหมายถึงผู้นำสตรีทำงานเพื่อตัวเองมีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.15 ความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อมีผู้กล่าวถึงผู้นำที่เป็นสตรี

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิใจมาก	41	82.0
ภูมิใจน้อย	6	12.0
เฉย ๆ	3	6.0
อับอาย	0	0.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.15 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกภูมิใจมากหากมีผู้กล่าวถึงผู้นำที่เป็นสตรีมีจำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.0 ส่วนผู้ที่รู้สึกภูมิใจเพียงเล็กน้อยมีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0 และผู้ที่รู้สึกเฉย ๆ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้สึกอับอายเมื่อมีผู้กล่าวถึงผู้นำที่เป็นสตรี

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อผลการทำงานของผู้นำสตรีในหมู่บ้านใน
ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับใด

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีมาก	14	28.0
ดี	21	42.0
ปานกลาง	12	24.0
ต่ำ	3	6.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.16 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย เมื่อมองในทุก ๆ ด้าน โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าผู้นำสตรีในหมู่บ้านทำงานได้ในระดับดีมีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0 ส่วนผู้ที่เห็นว่าทำงานในระดับดีมากมีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 ผู้ที่เห็นว่าทำงานได้ในระดับปานกลางมีจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0 และผู้ที่เห็นว่าทำงานได้ในระดับต่ำมีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่าผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากทางราชการ
มากน้อยเพียงใด

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยอมรับมาก	27	54.0
ยอมรับบ้าง	11	22.0
ยอมรับน้อย	9	18.0
ไม่ยอมรับเลย	3	6.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.17 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากทางราชการมากมีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.0 ส่วนผู้ที่เห็นว่าได้รับการยอมรับบ้างมีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.0 ผู้ที่เห็นว่าได้

รับการยอมรับน้อยมีจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 และผู้ที่เห็นว่าไม่ได้รับการยอมรับเลยมีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.18 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงมีโอกาสได้เป็นผู้นำหมู่บ้านมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาน้อย

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	35	70.0
ไม่เห็นด้วย	7	14.0
ไม่แน่ใจ	8	16.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.18 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงมีโอกาสได้เป็นผู้นำหมู่บ้านมากกว่าสตรีที่มีการศึกษาน้อยมีจำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.0 ส่วนผู้ที่ไม่แน่ใจมีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.0 และผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของสตรีมีผลต่อการได้เป็นผู้นำหมู่บ้าน

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	31	62.0
ไม่เห็นด้วย	8	16.0
ไม่แน่ใจ	11	22.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.19 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าสตรีที่มีฐานะดีจะมีโอกาสได้เป็นผู้นำหมู่บ้านมากกว่ามีจำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.0 ส่วนผู้ที่ไม่แน่ใจมีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.0 และผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.0

ตารางที่ 4.20 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคำกล่าวที่ว่า “ที่ของสตรีคือที่บ้าน”

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	18	36.0
ไม่เห็นด้วย	20	40.0
ไม่แน่ใจ	12	24.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.20 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “ที่ของสตรีคือที่บ้าน” มีจำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนผู้ที่เห็นด้วยมีจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.0 และผู้ที่ไม่แน่ใจมีจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคำกล่าวที่ว่า “สตรีไม่นิยมความมีอำนาจ”

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	15	30.0
ไม่เห็นด้วย	19	38.0
ไม่แน่ใจ	16	32.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.21 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “สตรีไม่นิยมความมีอำนาจ” มีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.0 ส่วนผู้ที่เห็นด้วยมีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.0 และผู้ที่ไม่แน่ใจมีจำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.0

ตารางที่ 4.22 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคำกล่าวที่ว่า “สังคมลือชอไม่นิยมยกย่องสตรีให้เป็นผู้นำ”

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	21	42.0
ไม่เห็นด้วย	29	58.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.22 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “สังคมลือชอไม่นิยมยกย่องสตรีให้เป็นผู้นำ” มีจำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.0 ส่วนผู้ที่เห็นด้วยมีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0

ตารางที่ 5.23 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการเลือกเพศของผู้ใหญ่บ้านคนใหม่

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	16	32.0
เพศหญิง	10	20.0
เพศใดก็ได้	24	48.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 4.23 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ทั้งหมด 50 ราย หากมีโอกาสเลือกผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ ผู้ที่ตอบว่าจะเลือกเพศใดก็ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านมีจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 ผู้ที่จะเลือกเพศชายมีจำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.0 ผู้ที่จะเลือกเพศหญิงมีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.0

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้นำสตรี

ตารางที่ 4.24 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้นำสตรี

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	Mean	S.D.
1. ผู้นำสตรีมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาภายในหมู่บ้านได้ดี	9 (18.0)	9 (18.0)	32 (64.0)	2.08	1.57
2. ผู้นำสตรีมีความประนีประนอมทำให้สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี	21 (42.0)	5 (10.0)	24 (48.0)	2.88	1.91
3. ผู้นำสตรีเป็นเพศหญิงจึงมีความละเอียดอ่อน ทำให้มองปัญหาได้หลายมิติมากกว่าเพศชาย	5 (10.0)	11 (22.0)	34 (68.0)	1.84	1.34
4. ผู้นำสตรีไม่หมกมุ่นในเรื่องสุรา จึงมีเงินมาทำให้เสียงานเหมือนผู้ชาย	23 (46.0)	9 (18.0)	18 (36.0)	3.20	1.81
5. ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก	39 (78.0)	4 (8.0)	7 (14.0)	4.28	1.44
6. ผู้นำสตรีมีความคิดในเรื่องการคอร์รัปชันน้อยกว่าผู้ชาย	17 (34.0)	15 (30.0)	18 (36.0)	2.96	1.68
7. ผู้นำสตรีต้องรับภาระเป็นแม่บ้านด้วยทำให้ไม่มีเวลาและอุปสรรคในการทำงาน	14 (28.0)	9 (18.0)	27 (54.0)	2.48	1.72
8. ความเป็นเพศหญิงทำให้เกิดปัญหาด้านความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่	13 (26.0)	6 (12.0)	31 (62.0)	2.28	1.75
9. ผู้นำสตรีมีสรีระร่างกายที่อ่อนแอกว่าชายทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานบางอย่าง	18 (36.0)	5 (10.0)	27 (54.0)	2.64	1.88
10. ผู้นำสตรีโดยทั่วไปไม่เด็ดขาดเท่าผู้ชาย	29 (56.0)	7 (14.0)	14 (28.0)	3.60	1.77
11. ผู้นำสตรีมักจะสนใจแต่รายละเอียดปลีกย่อย	24 (48.0)	16 (36.0)	10 (20.0)	3.56	1.56
12. ผู้นำสตรีมีความสามารถในการจัดการด้านการเงิน และงบประมาณได้ดีกว่าเพศชาย	19 (38.0)	11 (22.0)	20 (40.0)	2.96	1.78

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	Mean	S.D.
13. ผู้นำสตรีมีการศึกษาไม่สูงมาก จึงเป็น ปัญหาต่อการเป็นผู้นำทางการเมืองและการ บริหาร	32 (64.0)	5 (10.0)	13 (26.0)	3.76	1.75
14. . ผู้นำสตรีขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ กล้าตัดสินใจ จึงเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน	32 (64.0)	8 (19.0)	10 (20.0)	3.88	1.62
15. ผู้หญิงในปัจจุบันมีความรู้ความสามารถ และการศึกษาไม่แพ้ชาย จึงไม่เป็นปัญหา หรืออุปสรรคในการเป็นผู้นำ	12 (24.0)	6 (12.0)	32 (64.0)	2.20	1.71
16. ความสุภาพอ่อนโยนของสตรีเป็นสิ่งที่ช่วย ส่งเสริมให้ผู้นำสตรีสามารถทำงานด้านการ ประชาสัมพันธ์ได้ดีกว่าชาย	24 (48.0)	7 (14.0)	19 (38.0)	3.20	1.86
17. ความเป็นหญิงซึ่งมีความละเอียดอ่อน จึง สามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาด้านชีวิต ความเป็นอยู่ และปัญหาสังคมได้ดียิ่งขึ้น	24 (48.0)	8 (16.0)	18 (36.0)	3.24	1.83
18. ผู้นำสตรีส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีภูมิปัญญาอยู่ ในพื้นที่ ไม่ค่อยได้มีโอกาสไปหาประสบ การณ์จากโลกภายนอกจึงทำให้เสียเปรียบผู้ นำที่เป็นชายเสมอ	16 (32.0)	8 (16.0)	26 (52.0)	2.60	1.8
19. ในปัจจุบันเพศไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการ เป็นผู้นำทางการเมืองและ การบริหารบ้านเมือง	24 (48.0)	19 (38.0)	17 (34.0)	2.28	1.80
20. ปัจจุบันผู้นำสตรีเป็นที่รู้จักและยอมรับของ ชาวบ้านโดยทั่วไปทั้งในด้านความรู้ ความ สามารถและการปฏิบัติงาน	26 (52.0)	3 (6.0)	21 (42.0)	3.20	1.94

$$\bar{x} = 58.74$$

จากตารางที่ 4.24 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 50 คนต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้นำสตรี มีรายละเอียดดังนี้

1) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถแก้ไขปัญหาภายในหมู่บ้านได้ดี” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยและไม่แน่ใจในประเด็นนี้มีจำนวนเท่ากันคือ 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.08

2) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมีความประณีตระนอมทำให้สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.88

3) จากประเด็น “ผู้นำสตรีเป็นเพศหญิงจึงมีความละเอียดอ่อน ทำให้มองปัญหาได้หลายมิติมากกว่าเพศชาย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 1.84

4) จากประเด็น “ผู้นำสตรีไม่หมกมุ่นในเรื่องสุรา สิ่งมีนเมาทำให้เสียงานเหมือนผู้ชาย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.2

5) จากประเด็น “ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.28

6) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมีความคิดในเรื่องการคอร์ปชั่นน้อยกว่าผู้นำชาย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 18.0 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.96

7) จากประเด็น “ผู้นำสตรีต้องแบกรับภาระเป็นแม่บ้านด้วยทำให้ไม่มีเวลาและเป็นอุปสรรคในการทำงาน” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.48

8) จากประเด็น “ความเป็นเพศหญิงทำให้เกิดปัญหาด้านความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.28

9) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมีสรีระร่างกายที่อ่อนแอกว่าชายทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานบางอย่าง” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.64

10) จากประเด็น “ผู้นำสตรีโดยทั่วไปไม่เด็ดขาดเท่าผู้ชาย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.60

11) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมักจะสนใจแต่รายละเอียดปลีกย่อย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.0 ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.56

12) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมีความสามารถในการจัดการด้านการเงินและงบประมาณได้ดีกว่าชาย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.96

13) จากประเด็น “ผู้นำสตรีมีการศึกษาไม่สูงมากจึงเป็นปัญหาต่อการเป็นผู้นำทางการเมืองและการบริหาร” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.76

14) จากประเด็น “ผู้นำสตรีขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจจึงเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.88

15) จากประเด็น “ผู้หญิงในปัจจุบันมีความรู้ความสามารถไม่แพ้ชาย จึงไม่ปัญหาหรืออุปสรรคในการเป็นผู้นำ” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.20

16) จากประเด็น “ความสุภาพอ่อนโยนของสตรีเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้นำสตรีสามารถทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ได้ดีกว่าชาย” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.20

17) จากประเด็น “ความเป็นหญิงมีความละเอียดอ่อน จึงสามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาสังคมได้ดียิ่งขึ้น” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.24

18) จากประเด็น “ผู้นำสตรีส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีภูมิปัญญาอยู่ในพื้นที่ ไม่ค่อยได้มีโอกาสไปหาประสบการณ์จากโลกภายนอกจึงทำให้เสียเปรียบผู้นำที่เป็นชายเสมอ” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.60

19) จากประเด็น “ในปัจจุบันเพศไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเป็นผู้นำทางการเมือง และการบริหารบ้านเมือง” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีผู้ที่ไม่แน่ใจจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.28

20) จากประเด็น “ปัจจุบันผู้นำสตรีเป็นที่รู้จักและยอมรับของชาวบ้านโดยทั่วไปทั้งในด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน” มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.0 มีผู้ไม่แน่ใจจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.0 ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.20

จากตารางที่ 4.24 จะพบว่าทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 50 คน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตรวม ($\bar{x}$ รวม) มีค่าเท่ากับ 58.74 แสดงว่าสมาชิกในหมู่บ้านลือชอแม่แตงยังไม่ให้การยอมรับต่อผู้นำสตรีลือชอในชุมชนเท่าที่ควร นอกจากนี้ ประเด็นที่ชาวบ้านมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้นำสตรีมีหลายประการด้วยกัน ได้แก่ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการกับปัญหาของหมู่บ้าน ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและความเด็ดขาดในด้านการตัดสินใจ และมักจะสนใจในรายละเอียดปลีกย่อยมากเกินไป เหล่านี้ผู้ศึกษามีความเห็นว่าจะมีสาเหตุหลักมาจากการมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก ส่งผลให้ผู้นำสตรีขาดข้อมูลในการคิดตัดสินใจและมีมุมมองที่ไม่กว้างมากนัก ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้นำสตรีลือชอควรจะมี ความสนใจในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เหล่านี้จึงจะได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถจากสังคมมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 4.24 จุดแข็งของผู้นำสตรี คือ ความสุภาพอ่อนโยนทำให้เกิดความสบายใจต่อเพื่อนร่วมงานในการทำงาน และการมีความละเอียดอ่อน ทำให้ไม่ละเลยปัญหาด้านจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม และนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านจิตวิทยาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้นำสตรีสามารถใช้จิตวิทยาส่วนตัวมา

ปรับใช้กับการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน นอกจากนี้ ประเด็นที่ไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของผู้นำสตรี คือ ความเป็นเพศหญิง ไม่ได้เป็นปัญหาในด้านความคล่องตัวของการทำงาน ถึงแม้ว่าจะมีสตรีร่างกายที่บอบบางกว่าผู้ชาย รวมทั้งการมีภาระและความรับผิดชอบในการเป็นแม่บ้านก็ไม่มีปัญหาในการทำงาน แสดงว่าผู้นำสตรีมีขีดความสามารถในการจัดการและบริหารเวลาอยู่พอสมควร

สรุปจากการตอบแบบสอบถามสมาชิกในหมู่บ้านแม่ตะ

ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของสมาชิกในหมู่บ้านลิซอแม่ตะจำนวน 50 ตัวอย่าง พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีช่วงอายุเฉลี่ยกันไปเริ่มตั้งแต่ช่วงอายุที่มีสิทธิเลือกตั้ง คือ วัยรุ่น วัยกลางคนจนถึงวัยชรา การนับถือศาสนา พบว่ามีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างผู้ที่นับถือลัทธิผีและผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ สถานภาพสมรส พบว่า ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมีสถานภาพสมรส มีผู้ที่หย่าร้างและเป็นม่ายเพียงจำนวนเล็กน้อย ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของชาวบ้าน คือ ไม่จบการศึกษา อาชีพที่พบมากที่สุดคืออาชีพเกษตรกรรม ส่วนระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่คือระยะเวลาประมาณ 10 ปี

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลของสมาชิกที่แสดงความคิดเห็นทั่วไปต่อผู้นำสตรีในชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความภูมิใจและพึงพอใจต่อผลการทำงานของผู้นำสตรี และเห็นว่าผู้นำสตรีมีความสามารถในการทำงานได้เท่าเทียมกับผู้ชาย เป็นตัวแทนของประชาชน แต่มีข้อดีกว่าผู้ชายในด้านการพูดต่อหน้าสาธารณชน

และข้อมูลส่วนที่ 3 เป็นความเห็นของสมาชิกต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้นำสตรี ประกอบด้วยคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับความเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพและความสามารถส่วนตัวของผู้นำสตรีในหมู่บ้าน เพื่อแสดงทัศนคติของชาวบ้านต่อผู้นำสตรีในชุมชน พบว่า ทัศนคติของชาวบ้านลิซอแม่ตะต่อผู้นำสตรีเป็นไปในทางลบ แสดงว่าชาวบ้านยังไม่ให้การยอมรับบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นไปในทางเดียวกันมากที่สุด คือ ระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนักและความไม่เชื่อมั่นในตัวเองของผู้นำสตรี ทำให้เป็นปัญหาไม่กล้าตัดสินใจจึงขาดความเด็ดขาด ส่วนประเด็นที่มีความเห็นไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างผู้ชายและผู้นำสตรี คือ ความคิดในเรื่องการคอร์รัปชัน และความสามารถในการจัดการและบริหารการเงินและงบประมาณ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นต่อทั้งสองเพศในจำนวนใกล้เคียงกัน

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การยอมรับบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรีสีชอในหมู่บ้านสีชอแม่แตง ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า สังคมสีชอยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งนั้นเนื่องมาจากความพยายามในการรักษาวัฒนธรรมและจารีตประเพณีให้ดำรงอยู่ได้นานที่สุด โดยเฉพาะคณะผู้อาวุโสซึ่งต่างมีความกังวลว่าการรับวัฒนธรรมจากภายนอกจะส่งผลให้ลูกหลานและคนในสังคมหลงลืมสิ่งที่บรรพบุรุษสั่งสอนอบรมมา ทำให้ผู้มีอาวุโสพยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีอย่างเคร่งครัด ซึ่งรวมไปถึงการดำเนินชีวิตของสมาชิกจะต้องดำรงบทบาททางเพศของชาย-หญิงอย่างถูกต้อง ด้วยเหตุนี้การมองว่าบทบาทของผู้หญิง คือการอยู่กับบ้าน หน้าที่ทางการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ทำให้การทำงานของผู้นำสตรีในบางครั้งไม่ได้รับความเข้าใจจากกลุ่มคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านเท่าที่ควร นอกจากนี้ ผู้หญิงสีชอยังถูกจำกัดบทบาทและหน้าที่ในประเภทของงานหลายประการ อาทิเช่น ผู้หญิงจะไม่ตัดหรือโกนต้นไม้ใหญ่ในการทำสวนทำไร่ ผู้หญิงจะไม่เป็นช่างทอหรือห่มฝีและห่มเมือง และห้ามเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา อีกทั้งเครื่องดนตรีประจำเผ่าสีชอก็สงวนไว้สำหรับผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงไม่สามารถคิดหรือเป่าเครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ สตรีจะไม่นั่งบนเก้าอี้สูงหรือแม้แต่การขึ้นบนหลังคาเพื่อบูชาหลังคาบ้านด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ผู้ชายสีชอเองก็ได้รับอิทธิพลทางความคิดนี้ด้วยเช่นกัน

ถึงแม้ว่าสถานภาพของผู้หญิงได้รับการยอมรับมากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา และผู้หญิงสีชอยังได้รับอานิสงค์จากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้หญิงที่ชัดเจนจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแบบปี พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทำให้ผู้หญิงบางส่วนเข้าใจบทบาทและสิทธิของตน ผู้หญิงมีโอกาสทางการเมืองและความรู้มากขึ้นจึงสามารถรับรู้ตัวตนที่มีสิทธิและศักดิ์ศรีอย่างไร รวมทั้งการรู้จักปกป้องการถูกละเมิดสิทธิของตนเอง แต่ทั้งนี้ก็ยังคงมีผู้หญิงส่วนใหญ่ในสังคมสีชอที่ยังไม่เข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเองตามรัฐธรรมนูญ เพราะวิถีชีวิตยังดำเนินอยู่ในสังคมชนบทที่ห่างไกลความเจริญเหลือเกิน

นอกจากนี้ แม้หลักพื้นฐานของการพัฒนาหมู่บ้านแม่แตงจะเป็นแบบมีส่วนร่วม และมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของสตรีสีชอ จากการเป็นเพียง “ผู้ถูกพัฒนา” ในอดีตมาสู่การเป็น “ผู้พัฒนา” แต่ในทางปฏิบัติการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมก็ยังคงเน้นบทบาทของผู้นำเหนือกว่าชาวบ้านและผู้นำนั้นก็คือ ผู้นำที่เป็นชาย ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจแต่อย่างใด หากการแต่งตั้งกรรมการชุมชนฝ่ายต่าง ๆ จะมีผู้ชายถูกคัดเลือกเข้ามาเป็นกรรมการชุมชนเกือบทั้งหมด ส่วนผู้หญิงถูกคัดเลือกเข้ามาในสัดส่วนที่ไม่สูงมากนัก โดยผู้หญิงที่ถูกคัดเลือกเข้ามาเป็นกรรมการหมู่บ้านนั้น ยังเป็นผู้หญิงที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมสูงกว่าผู้หญิงโดยทั่วไปอีกด้วย และปรากฏว่ากรรมการหญิงเหล่านี้ มักได้รับมอบหมายให้เป็นฝ่ายสนับสนุน (Supplementary Work) การทำงานของคณะกรรมการชาย เช่น

ตำแหน่งเลขานุการ ตำแหน่งกรรมการกลุ่มสตรี กรรมการฝ่ายสาธารณสุข ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลและวิธีคิดในการแบ่งงานกันทำ โดยถือเอาค่านิยมทางเพศเป็นตัวกำหนดอย่างชัดเจน

Alvesson and Billing (1997: 8) กล่าวว่าไว้ว่า การมีสัดส่วนชายหญิงในองค์กรแตกต่างกันมากเกินไป และการที่ผู้หญิงได้รับบทบาทจำกัดในประเภทของงานที่ถูกจัดไว้ว่าเป็น “งานของผู้หญิง” ทำให้ไม่สามารถกำหนดเป้าหมาย คุณค่าและผลประโยชน์ขององค์กร รวมถึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ชายหญิงภายในองค์กรและในระบบโครงสร้างสังคมได้ (อึ้งในเนตรดาว แพทย์กุล, 2544: 59)

ผู้นำสตรีในหมู่บ้านสีซอแม่แตงที่ดำรงตำแหน่งในทางการเมืองท้องถิ่นนั้นแทบไม่มีให้เห็นเลย ถึงแม้ว่าจะมีสตรีที่มีความพยายามและความตั้งใจในการลงสมัครแข่งขันรับการเลือกตั้งในตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแหงแล้วก็ตาม จะเห็นได้ว่าอคติทางเพศที่เกิดกับผู้หญิง คนส่วนใหญ่ยังคิดว่าผู้หญิงยังทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่สามารถตัดสินใจเด็ดขาดเท่าผู้ชาย การกีดกันทางเพศมีอยู่ในทุกสังคมแม้แต่ในสังคมจารีตประเพณีที่ระบบคิดที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายมาตั้งแต่ในอดีต ตั้งแต่การเกิด ลิขอนิยมเด็กผู้ชายมากกว่า เด็กผู้หญิง ในการเลี้ยงดูตั้งแต่เขี้ยววัยที่เด็กผู้ชายรักการผจญภัยและต้องเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงต้องเป็นผู้ตามเสมอ ลูกผู้หญิงไม่มีสิทธิ์โต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น ก่อนออกเรือนต้องเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา พอแต่งงานมีครอบครัวแล้วต้องกลายเป็นทรัพย์สินของสามี ผู้หญิงสีซอมีสถานภาพเป็นเพียงเพศที่สอง (Second Sex) ในสังคมเท่านั้น ดังนั้น จากการศึกษาวิจัยจึงสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานผู้นำสตรีสีซอได้ 2 ประการ คือ

ประการแรก คือ ระบบคิดที่ผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคมที่ยังมีอิทธิพลครอบงำความคิด ความเชื่อ และกำหนดแบบแผนการดำเนินชีวิต ที่แฝงตัวอยู่ในกรอบจารีตประเพณี โดยการกำหนดบทบาททางเพศของชายหญิงสีซอ การที่บทบาทของผู้ชายเปรียบเสมือน “สุนัข” ที่ไม่รู้จักอาย มีอิสระเสรีในการดำเนินชีวิต สามารถทำอะไรก็ได้ เดินทางไปไหนก็ได้ แต่บทบาทของผู้หญิงที่ที่จะต้องวางตัวเหมาะสมจึงจะมีเกียรติ (มี ใจ) เปรียบเสมือน “ช้าง” ที่สงบเรียบร้อย เดินอย่างเชื่องช้า บทบาทการเป็น “ช้าง” ของผู้หญิงจึงครอบคลุมทุก ๆ กิจกรรมในการดำเนินชีวิต ถ้าเปรียบกับสังคมไทยก็เหมือนกับ “ช้างเท้าหลัง” การอยู่บ้าน เลี้ยงลูก ดูแลสามี และการปฏิบัติตัวเป็นสะใภ้ที่ดี รวมทั้งการออกไปทำงานในไร่อย่างขยันขันแข็ง เป็นวิถีชีวิตของสตรีสีซอในอดีต จนกระทั่งปัจจุบันเมื่อผู้หญิงได้รับการศึกษาแล้วหันกลับมามองสังคมของตน จึงมีความคิดที่ต้องการจะพัฒนาและยกระดับสังคมที่ตนเองอยู่อาศัย ด้วยการใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ถึงแม้เพียงเล็กน้อย แต่ก็ไม่น้อยไปกว่าผู้ชายในหมู่บ้าน จะแตกต่างก็เพียงแต่ประสบการณ์เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งทางการเมืองที่มีจำกัดและสวณไว้เพียงแต่บุคคลชั้นนำในหมู่บ้านที่เป็นผู้ชายเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ โอกาสในการแข่งขันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นจึงมีให้เห็นเพียงริบหรี่ เพราะการกีดกันทางเพศยังมีให้เห็นอยู่ ทำให้ในบางสถานการณ์ผู้หญิงอาจจะรู้สึกเสียใจบ้างแต่ไม่ท้อ เพราะถึงแม้ว่าจะไม่มีตำแหน่งทางการเมืองแต่สามารถมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือปัญหาของท้องถิ่นและชุมชนของตนเองได้ด้วยความสามารถที่ตนเองมีอยู่

ประการที่ 2 คือ ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้นำสตรีเอง อาทิเช่น ระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก ทำให้มีศักยภาพที่ไม่เพียงพอต่องานบางอย่าง การขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารคนและบริหารงาน เวลา รวมทั้งงบประมาณ จนทำให้เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง ในการตัดสินใจทำอะไรจึงไม่เด็ดขาด และไม่กล้ารับผิดชอบต่อผลเสียที่จะเกิดขึ้น ทำให้การดำเนินกิจกรรมบางครั้งผู้นำสตรีไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ ลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล เช่น บางคนพูดเสียงเบา รวมทั้งลักษณะนิสัยที่เป็นส่วนตัวของผู้หญิง เช่น การนินทา จู้จู้จิก จีบปั่น เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่น่าเชื่อถือต่อสายตาผู้อื่น

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้นำสตรีต่างมีความเห็นค่อนข้างตรงกันคือ แม้ว่าผู้หญิงจะได้รับการยอมรับมากขึ้นในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่ก็ยังมีการกีดกันผู้หญิงไม่ให้เข้าถึงการจัดการทรัพยากรและอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริง และคนส่วนใหญ่ในชุมชนจะเล็งเห็นความเห็นของผู้ชายเท่านั้น แต่บทบาทในการเป็นผู้นำในด้านการลงมือกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านนั้นต้องยอมรับว่าผู้หญิงมีส่วนสำคัญมากทีเดียว อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าบทบาทของสตรีจะไม่ได้ได้รับการยอมรับจากผู้ชายเท่าที่ควร แต่ทว่าในท่ามกลางสตรีด้วยกันเองแล้วถือว่าผู้นำสตรีเป็นตัวแทนของผู้หญิงอย่างแท้จริง

แนวทางการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในชุมชน

การที่ผู้นำสตรีพยายามมีบทบาทในสังคม และสร้างการยอมรับบทบาทใหม่ของผู้หญิงในฐานะผู้สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน ยังแสดงให้เห็นความพยายามของผู้นำสตรีที่จะพลิกบทบาทของผู้หญิง จากแบบประเพณีนิยมมาสู่บทบาทใหม่ที่ผู้หญิงพึงพอใจอีกด้วย

สำหรับสภาวะการณ์ปัจจุบัน ผู้นำสตรีส่วนใหญ่มีความคิดที่จะขจัดความไม่เท่าเทียมกันนี้ในสังคม เนื่องจากสังคมเปลี่ยนไปมากแล้ว ผู้หญิงและผู้ชายจะต้องก้าวไปพร้อม ๆ กันช่วยกันคิดช่วยกันทำและตัดสินใจร่วมกัน ในบางเรื่องผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนในการมองปัญหามากกว่าผู้ชาย ในหลายครอบครัวผู้หญิงถือเป็นผู้กำหนดทิศทางและชี้นำครอบครัวมากกว่าผู้ชาย

ด้วยเหตุนี้ การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างเพศของสตรีจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำเป็นอันดับแรก หากต้องการจะสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมทางเพศขึ้นมาใน

สังคม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมากในการปรับเปลี่ยนความคาดหวังของครอบครัวและสังคมที่มีต่อบทบาทของผู้หญิง ดังนั้นการสร้างเงื่อนไขให้เกิดการยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทชายหญิง จึงต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมการเมืองให้แก่ผู้หญิงในบางด้าน รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องควรหันมาสนใจ และให้ความสำคัญต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการจัดบริหารและร่วมจัดสรรทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการผลักดันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการพัฒนาที่คำนึงถึงความแตกต่างในชุมชน และมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ เพื่อเป็นการปลดปล่อยผู้หญิงจากการถูกกดขี่ภายใต้ระบบวิถีแบบชายเป็นใหญ่ เพราะผู้หญิงเป็นประชากรจำนวนครึ่งหนึ่งในสังคมเช่นเดียวกัน เพื่อให้ผู้นำสตรีสามารถแสดงบทบาทได้อย่างมีอิสระ ที่ไม่ได้เอื้อประโยชน์ให้แก่เฉพาะผู้ชายเป็นหลัก

ดังนั้น หากรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องต้องการให้ผู้หญิงแสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาอย่างเต็มที่ และมีความต้องการผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ตอบสนองต่อปัญหาของผู้หญิงได้มากขึ้น รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจำเป็นต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างความเสมอภาคทางเพศในทุกระดับเป็นเป้าหมายหลักอย่างหนึ่งของนโยบายการพัฒนาควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรัฐและองค์กรเอกชนได้ทำมาก่อนหน้านี้แล้ว ดังนั้น แนวทางส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนา จึงต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้หญิง พร้อมไปกับต้องพยายามจัดเงื่อนไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ผู้นำสตรีลีซอในหมู่บ้านลีซอแม่แต่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพ บทบาทในการช่วยเหลืองานสังคมในชุมชนและสิ่งแวดล้อม การให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้านในการบริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่าบทบาททางการเมืองของผู้นำสตรีลีซออยู่ในระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้นำสตรีลีซอสามารถชี้นำและตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้ในระดับหนึ่ง

แต่ด้วยอุปสรรคทางด้านความรู้ที่ไม่สูงมากนัก รวมทั้งประสบการณ์ทางการเมืองที่น้อยกว่าผู้ชาย เพราะการเล่นการเมืองท้องถิ่นนั้น การเป็นผู้นำจะต้องมีความลึกซึ้ง รู้ปัญหาของหมู่บ้าน และสามารถควบคุมคนในหมู่บ้านได้ รู้ว่าชาวบ้านคิดอย่างไร ต้องการอะไร หากเกิดปัญหาขึ้นจะแก้ไขได้อย่างไร ผู้หญิงจะกล้าชนกับปัญหาทุกเรื่องหรือไม่ หากโครงการของหมู่บ้านถูกร้องเรียน ผู้หญิงจะเผชิญหน้ากับปัญหาทุกรูปแบบได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม คนลีซอรุ่นใหม่อยากเห็นพัฒนาการทางการเมือง อยากให้ผู้หญิงได้มีส่วนร่วมทางการเมืองและมีบทบาททางการเมืองที่ชัดเจนมากขึ้น มีผู้เสนอความเห็นในการวางแผนทางในการผลักดันผู้หญิงลีซอที่มีความสามารถและความพร้อมขึ้นมาดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่

ติดขัดที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เลือก เพราะชาวบ้านยอมรับในความสามารถของผู้หญิง แต่ยอมรับไม่ได้ถ้าผู้หญิงจะเก่งกว่าผู้ชาย เป็นมุมมองตามจารีตประเพณีที่ล้าสมัยที่อยู๋ในจิตใจที่สำนึกว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่าผู้ชาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved